

UDK:314.148(575.1)(09)

Matlyuba XADJAMURATOVA,
Andijon davlat tibbiyot instituti dotsenti, tarix fanlari nomzodi

O'zMU professori A.Yermetov taqrizi asosida

YOSHLARNI IJTIMOY HIMOYA QILISH - DAVLAT SIYOSATIDAGI INNOVATSION YONDOSHUVNING SAMARALI MAHSULI

Annotatsiya

Maqolada respublikada yoshlarni ijtimoiy himoya qilish, ularni kamol topishi, iqtidorlarini jamiyat ravnaqi yo'lida ro'yobga chiqarish uchun huquqiy, ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy jihatdan shart-sharoitlar yaratish maqsadidagi davlat siyosatining innovatsion yondoshuvi masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Yoshlar, fond, grant, patronaj, kvota, SOS.

СОЦИАЛЬНАЯ ЗАЩИТА МОЛОДЕЖИ – ЭФФЕКТИВНЫЙ ПРОДУКТ ИННОВАЦИОННОГО ПОДХОДА В ГОСУДАРСТВЕННОЙ ПОЛИТИКЕ

Аннотация

В статье освещены вопросы инновационного подхода государственной политики в целях создания правовых, социально-экономических и организационных условий для социальной защиты молодежи республики, ее взросления, реализации талантов для развития общества.

Ключевые слова: Молодежь, фонд, grant, патронаж, квота, SOS.

SOCIAL PROTECTION OF YOUTH IS AN EFFECTIVE PRODUCT OF AN INNOVATIVE APPROACH IN PUBLIC POLICY

Annotation

The article highlights the issues of the innovative approach of state policy in order to create legal, socio-economic and organizational conditions for the social protection of the youth of the republic, their maturation, the realization of talents for the development of society.

Key words: Youth, fund, grant, patronage, quota, SOS.

Kirish. Mustaqil O'zbekiston tarixida dastlabki eng ustuvor vazifa yoshlarni ijtimoiy himoya qilish masalasi davlat siyosatidagi innovatsion yondoshuvning samarali mahsuli bo'ldi. "Yoshlarning ijtimoiy shakllanishi va kamol topishi, ijodiy iqtidori jamiyat manfaatlarini yo'lida imkon boricha to'la-to'kis ro'yobga chiqishi uchun ijtimoiy-iqtisodiy, huquqiy, tashkiliy jihatdan shart-sharoit yaratish hamda ularni kafolatlash"[1] maqsadida qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosatining asoslari to'g'risida"gi qonuni (20.11.1991) asosida:

birinchidan, O'zbekistonning yoshlarga oid vakolatlari, shuningdek Qoraqalpog'iston Respublikasining ushbu sohadagi vakolatlari belgilandi. Davlat siyosatining sub'ektlari qonuniylashtirildi. Bu sohada qonunchilikni rivojlantirishga yo'l ochildi.

ikkinchidan, yoshlarni huquqiy va ijtimoiy himoya qilish, ya'ni ta'lim olishi, iste'dodini rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash qonuniylashtirildi.

uchinchidan, yoshlarga oid davlat siyosatini tashkiliy-huquqiy, ijtimoiy, iqtisodiy yo'nalishlarini rivojlantirish bo'yicha davlat dasturlarini qabul qilinishi, bu borada davlat yordami, nodavlat notijorat tashkilotlarining vakolatlari, yoshlar jamg'armalari vakolatlari, yoshlarning jamoat birlashmalari va yoshlar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlash qonuniylashtirildi. Ushbu qonun 2016 yil 15 sentyabrda o'z kuchini yo'qotdi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Zamoni shiddat bilan o'zgarib borishi, yuzaga kelayotgan siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy o'zgarishlar yoshlar masalasida yangicha yondoshuvni talab etmoqda. Buni inobatga olib, O'zbekistonda yoshlarni ijtimoiy himoya qilish, ularni manfaatlarini himoya qilish, ta'lim-tarbiya berish, ma'lum

kasb egasi bo'lishiga ko'maklashish, iqtidorini namoyon etishlariga yo'l ochib berish, yoshlar o'rtasida tadbirkorlikni rivojlantirish, jamiyatda o'z o'rnini topishiga ko'maklashish, ularni siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy, ma'naviy hayot jarayonlariga tortish masalalari mujassamlashgan yoshlarga oid davlat siyosati yuritilmoqda.

Shuningdek, 2016 yil 14 sentyabrda qabul qilingan "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida"gi Qonun davlatning yoshlarga oid siyosatini qonuniylatlari va uni amalga oshirish yo'nalishlarini belgilab beruvchi hujjat hisoblanadi. Mazkur hujjat katta ahamiyatga ega bo'lib, davlatni yoshlarga munosabati, yoshlarni rivojlanishi uchun keng imkoniyatlar yaratishdan iborat yoshlar bilan ishlashning yaxlit tizimi joriy etildi. Ushbu hujjat davlatning yoshlarni ijtimoiy himoya qilishdagi innovatsion yondoshuvning yana bir mahsuli sifatida e'tirof etiladi va yoshlar masalasini alohida qonuniy tartibi sifatida uning bajarilishida samaradorligini oshirishga, barcha vakolatli davlat organlari va nodavlat tashkilotlarining mas'uliyat bilan yondoshishga da'vat qiluvchi rasmiy hujjat sanaladi.

2016 yildagi qonun dastlabki qonundan keng qamrovligi bilan farq qiladi. Yangi qonunda yoshlarni ijtimoiy himoya qilish masalasi quyidagicha mustahkamlandi: Birinchidan, asosiy tushunchalarga ta'rif berilgan, prinsiplar, yo'nalishlar, yoshlar siyosatida qatnashuvchi davlat va nodavlat organlari vakolatlari belgilandi. Yoshlarni himoyalashni kafolatlari, iqtidorli va iste'dodli yoshlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, nizolarni hal qilish masalalari belgilandi. Ikkinchidan, respublikadagi barcha davlat va nodavlat organlarining yoshlarga oid davlat siyosatida ishtiroki masalasi hal etildi. Barcha davlat organlarining ushbu sohadagi vakolatlari, NNTlar, OAV

ishtirok etishi hamda yoshlarni nodavlat notijorat tashkilotlari masalalari qonuniylashtirildi.

Uchinchidan, "yoshlarga oid davlat siyosati - davlat tomonidan amalga oshiriladigan hamda yoshlarni ijtimoiy jihatdan shakllantirish va ularning intellektual, ijodiy va boshqa yo'nalishdagi salohiyatini kamol toptirish uchun shart-sharoitlar yaratilishini nazarda tutadigan ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy va huquqiy chora-tadbirlar tizimi"[2], deb ta'rif keltirilgan.

To'rtinchidan, "ochiq va shaffoflik, yoshlarga oid davlat siyosatini ro'yobga chiqarishda yoshlarning ishtirok etishi, yoshlar tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish, ma'naviy, ahloqiy va madaniy qadriyatlarining ustuvorligi, yoshlarning kamsitilishiga yo'l qo'yilmasligi"[2] kabi prinsiplar belgilangan.

Beshinchidan, qonunning "yoshlarga oid davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari"[2], belgilangan, shuningdek, "yoshlarni ijtimoiy himoya qilish kafolatlari"[2] mustahkamlangan. Yoshlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning qo'shimcha chora-tadbirlari, unga asosan iqtidorli va iste'dodli yoshlarni hamda yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish, yoshlar ijtimoiy xizmati kabi muhim masalalar huquqiy asoslangan. Ushbu qonun yoshlar masalasida yangicha yondoshuvga yo'naltirdi.

Oltinchidan, moddalar asosida ushbu qonun majburiyatlarini bajarishda davlat va nodavlat notijorat tashkilotlari hamkorligi yanada mustahkamlandi. Vazirlar Mahkamasining "yoshlarga oid davlat siyosatini ro'yobga chiqarish masalalari bo'yicha davlat organlari va muassasalari, nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolik jamiyati boshqa institutlarining hamkorligini"[2], "yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishda xalqaro hamkorlikni amalga"[2] oshirish vakolatlari yuklatilgan. Yoshlar ishlari agentligiga "yoshlarga oid davlat siyosatini ro'yobga chiqarishda nodavlat notijorat tashkilotlari, fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari hamda fuqarolik jamiyatining boshqa institutlari bilan hamkorlik"[2], "yoshlarga oid davlat siyosati sohasida xalqaro hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar"[2] va boshqa vakolatlari qo'yildi. Vakolatli davlat va nodavlat organlari faoliyatini moddalarda chegaralanib qolishini oldi olinib, davlat organi va nodavlat tashkilotlari belgilangan vakolatlardan tashqari qonuniy faoliyatga ruxsat etilgan.

"O'zbekiston «Kamolot» yoshlar ijtimoiy harakatining 2017 yil 30 iyun kuni bo'lib o'tgan IV qurultoyi qaroriga muvofiq, O'zbekiston yoshlar ittifoqi tashkil etildi"[3]. 30 iyun sanasi mamlakatimizda «Yoshlar kuni» deb e'lon qilindi. Yoshlar Ittifoqining tashkil etilishi natijasida mamlakatimiz yoshlarini ezgu ishlarga yo'naltirishda va porloq kelajagini ta'minlashda muhim rol o'ynadi. Yoshlar ishlari bilan shug'ullanuvchi davlat va nodavlat tashkilotlarining tashkil etilishi yurtimizda yoshlarni ijtimoiy himoya qilish samaradorligini oshishiga xizmat qildi. Jumladan, "O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining Yoshlar masalalari bo'yicha komissiyasi"[4] tuzildi. Mazkur komissiya yoshlar sohasida olib borilayotgan islohotlarda Oliy Majlis Qonunchilik palatasi rolini yanada oshirish, shuningdek yoshlarning jamiyat va davlat ishlarini boshqarishdagi ishtiroki va ta'sirini amalga ta'minlash, ularning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy faolligini qo'llab-quvvatlash, zamonaviy dunyoqarash, bilim va ko'nikmaga ega yoshlarning bilimlarini va demokratik ko'nikmalarini rivojlantirish maqsadida tashkil etildi.

Ma'muriy hududlarda yoshlar masalalari bo'yicha "Idoralaro Kengash"lar, mahalliy davlat hokimiyatlarida yoshlar masalalari bo'yicha hokim o'rinbosari, hamda ichki ishlar organlarida ichki ishlar boshlig'i o'rinbosari lavozimi joriy etildi. "O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi davlat boshqaruvi akademiyasi qoshidagi yoshlar muammolarini o'rganish va istiqbolli kadrlarni tayyorlash

institut"[5] faoliyat yurita boshladi. "Yoshlar Ittifoqi qoshida yoshlarning nodavlat notijorat tashkilotlari, ya'ni "Imkoniyati cheklangan yoshlar va bolalar Markazi", "Yosh olimlar respublika kengashi", "Yosh fermerlar kengashi", "Yoshlar turizmi agentligi", "O'zbekiston yoshlari umumjahon assotsiatsiyasi", "Ijodkor yoshlar respublika kengashi", "Yoshlar media markazi", "Yoshlar nashriyot uyi" va boshqa 26 ta HHTlar tashkil etildi.

Yoshlarga davlat tomonidan e'tiborni yanada kuchaytirib, ularni har tomonlama kamol topishi uchun ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirishga maqsadida Yoshlar ishlari agentligining xizmati ta'minlandi. Uning Nizomiga asosan "agentlik O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosatini ishlab chiquvchi va amalga oshiruvchi, shuningdek, yoshlarning intellektual, ijodiy va boshqa yo'nalishdagi salohiyatini kamol toptirish uchun shart-sharoitlar yaratishga qaratilgan ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy va huquqiy chora-tadbirlarni tizimli ravishda amalga oshiruvchi davlat boshqaruvi organi hisoblanadi hamda o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasiga"[6] bo'ysunadi.

O'zbekiston Respublikasida yoshlarni ijtimoiy himoya qilishda davlat siyosatining innovatsion yondoshuvi ta'lim sohasiga bo'lgan e'tiborda ham yaqqol namoyon bo'lmoqda. "Ta'lim to'g'risida"gi (24.09.2020) qonunga ko'ra: - "ta'lim tashkilotlarida ta'lim oluvchilar qonunchilikka muvofiq imtiyozlar, stipendiyalar va vaqtincha yashash joylari bilan ta'minlanadi; to'lov-shartnoma asosida ta'lim oluvchilarga imtiyozli bank kreditlari berilishi mumkin; nodavlat ta'lim tashkilotlari ta'lim oluvchilarni ijtimoiy himoya qilishni qonunchilikka, o'z ustaviga va (yoki) boshqa ta'sis hujjatiga muvofiq amalga oshiradi. Davlat ijtimoiy himoya qilishni ta'minlash maqsadida kam ta'minlangan oilalardagi bolalar, jismoniy, aqliy, sensor (sezgi) yoki ruhiy nuqsonlari bo'lgan bolalar (shaxslar) uchun, shuningdek mazkur toifadagi ta'lim oluvchilarning kasbiy o'sishi uchun shart-sharoitlar yaratadi"[7].

Qonunga ko'ra "etim bolalarni va ota-onasining yoki boshqa qonuniy vakillarining qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni o'qitish va ularning to'liq ta'minoti"[7] davlat byudjeti mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi. Davlat jismoniy, aqliy, sensor (sezgi) yoki ruhiy nuqsonlari bo'lgan bolalarning (shaxslarning) davlat ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalarida, umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional ta'lim muassasalarida inklyuziv shaklda bepul umumiy o'rta, o'rta maxsus, professional va maktabdan tashqari ta'lim olishini ta'minlaydi"[7]. Ularga ta'lim muassasalari ixtisoslashtirilgan holda davlat ta'minoti asosida tashkil etiladi. Demak, yoshlarni ijtimoiy himoya qilish bo'yicha qonunchilik hujjatlari: xalqaro hujjatlarga, barcha jismoniy shaxslarni ijtimoiy himoya qilishga qaratilgan huquqiy hujjatlar va yoshlarni huquqlarini himoya qilishga yo'naltirilgan qonuniy hujjatlarga bo'linadi.

Natijalar va muhokama. Shuni ham aytib o'tish kerakki, "oliy ta'lim muassasalariga kirish imtihonlarida eng yuqori ball to'plagan 200 nafar yoshlar uchun O'zbekiston Respublikasi Prezidenti granti joriy"[8] etildi. Oilalarda 2 va undan ko'p bolasi shartnoma asosida o'qiyotgan bo'lsa o'qish davri tugagandan keyin to'lash sharti bilan ta'lim krediti berila boshladi. Oliy ta'lim uchun davlat granti 25%ga oshirildi. "Ehtiyojmand oilalar farzandi bo'lgan xotin-qizlar uchun davlat grantlari soni 2 baravarga"[8] oshirildi.

Shuningdek, akademik ta'til olish taklifi bilan chiqqan talabalar, ushbu muddatni sirtqi yoki masofaviy ta'limga o'zgartirish imkoniyati yaratildi. Agar yuqoridagi ta'lim shakli muassasada tashkil etilmagan taqdirda talabalar uzluksiz masofaviy ta'lim orqali bilim olishlari mumkin. Oilada bemor parvarishi bilan mashg'ul bo'lgan talabalar ham o'z xohishlari bilan akademik ta'til olishlari mumkin. Bunday ta'tilni

miqdoriy cheklovlari mavjud emas. Talabalar akademik ta'tildan an'anaviy o'qishga qaytganlarida "ilgari o'zlashtirilgan fanlar bo'yicha qaytadan o'qitish amaliyoti bekor qilindi"[8].

"Bolalarni qo'llab-quvvatlash fondi tashkil etildi va Davlat byudjetidan 100 milliard so'm"[8] ajratildi. Bu mablag'lar himoyaga muhtoj bolalarga ta'lim-tarbiya berish, kasbga yo'naltirish hamda og'ir kasallikni boshidan kechirayotgan bolalarni davolash uchun sarflandi.

Yetim va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalar maktabgacha ta'lim muassasalari va maktablarga navbatsiz o'qishga joylandi, "ular texnikum, kollej, akademik litsey yoki oliy ta'lim muassasasi o'qiyotgan davrida har o'quv yilida bir marotaba o'quv, ilmiy va badiiy adabiyotlar (kitoblar) xarid qilish xarajatlari uchun Davlat byudjeti mablag'lari hisobidan bazaviy hisoblash miqdorining 5 baravari miqdorida subsidiyalari"[9] ajratildi va b.

"Oliy ta'lim muassasalariga abituriyentlarni qabul qilishning umumiy sonidan «Mehribonlik» uyi va Bolalar shaharchasining bitiruvchilari bo'lgan chin yetimlar uchun qo'shimcha ravishda bir foizgacha davlat granti asosidagi qabul kvotalari 2021/2022 o'quv yilidan boshlab SOS — bolalar mahallalari va oilaviy bolalar uylari bitiruvchilari, shuningdek, vasiylikka, homiylikka yoki oilaga tarbiyaga olingan (patronat) yetim bolalar (yigirma besh yoshga to'lmagan) uchun ham"[9] belgilandi.

Yetim, ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni yangi tarbiya tizimi joriy etildi. "Vazirlar Mahkamasi, Xalq ta'limi vazirligi, Sog'liqni saqlash vazirligi va Milliy gvardiyaning «Mehribonlik» uylari, Bolalar shaharchalari, oilaviy bolalar uylari va Sog'liqni saqlash vazirligi tizimining Bolalar uylari"[10] Milliy gvardiyaga birlashtirildi. "Milliy gvardiya «SOS — O'zbekiston bolalar mahallalari» uyushmasining bolalar mahallalari bilan hamkorlik"[10] o'rnatib, bolalar uyida tarbiyalanayotgan bolalar xalqimiz orasidan vasiylikka da'vo qilayotgan namunali oilalarga birlashtirildi.

Yetim bolalarni uy-joy bilan ta'minlash tartibi o'rnatildi. 2021 yil 15 avgustdan boshlab yetim bolalar va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni uy-joy bilan ta'minlashning quyidagi tartibi[11] o'rnatildi: o'zlariga birlashtirilgan turar joyga ega bo'lmagan va turar joyga muhtojlar sifatida hisobda turgan yetim bolalar va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarga ular 18 yoshga

to'lgan yilda ko'p kvartirali uy-joylardan umumiy maydoni 25 kvadrat metrdan kam bo'lmagan 1 xonali, voyaga yetgan yetim bolalar o'rtasida nikoh tuzilgan hollarda, 50 kvadrat metrdan kam bo'lmagan 2 xonali kvartiralar ajratiladi[11].

Prezidentning PQ-92-son qaroriga asosan "Yoshlar bilan ishlashning yangicha boshqaruv mexanizmlarini joriy etish, ular bilan ishlashning vertikal tizimini yaratish, yoshlar muammolarini bevosita mahallalarda hal etish, ta'lim muassasalarida ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarning samaradorligini yanada oshirish maqsadida har bir shaharcha, qishloq, ovulda, shuningdek, shaharlar, shaharchalar, qishloqlar hamda ovullardagi har bir mahallada yoshlar yetakchisi lavozimi"[12] joriy etildi va vazifalari belgilandi. Ushbu vazifalarni siddiqdildan bajarib, faoliyatida samaradorlikka erishgan, shaxsiy hayoti va ish faoliyatida namuna ko'rsatgan yetakchilar "Yangi O'zbekiston islohotchisi" ko'krak nishoni bilan mukofotlanadi. Mahalladagi yoshlar yetakchilari tavsiyasi asosida yoshlarga beriladigan yordam turlari belgilandi va "tuman va shaharlarda «Yoshlar daftari»ga kiritilgan yoshlarni qo'llab-quvvatlash jamg'armalari"[13] tashkil etildi, Nizomi ishlab chiqildi. Unga ko'ra jamg'armadan foydalanish yo'nalishlari ishlab chiqildi.

"Kam ta'minlangan oilalarni aniqlash va ularga manzilli yordam ko'rsatish maqsadida «Ijtimoiy himoya yagona reestri» axborot tizimi joriy qilindi; kam ta'minlangan nafaqa oluvchi oilalar soni oxirgi uch yilda to'rt barobarga oshib, 1,9 millionga yetdi; ishsizlik nafaqalarining eng kam miqdorlari 3,2 baravarga oshirildi"[14].

2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida belgilangan maksadlardan kelib chiqib hamda ijtimoiy himoya sohasida tizimli islohotlarni izchil davom ettirish va yanada takomillashtirish, aholini ijtimoiy himoya olish huquqlarini ta'minlash, davlat ijtimoiy yordami va xizmatlarini ko'rsatishda samarali idoralararo muvofiqlashtiruvchi tizimni yaratish maqsadida[14] 2022 yil 25 iyul kuni Prezidentning "O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni tasdiqlandi. Strategiyaga asosan O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasining maqsadli ko'rsatkichlari ishlab chiqildi, "Yo'l xaritasi" belgilandi. Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda demokratik davlat sifatida yoshlarni har tomonlama ijtimoiy himoya qilishning huquqiy asoslari tizimli, bosqichma-bosqich yaratildi.

ADABIYOTLAR

1. "O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosatining asoslari to'g'risida"gi qonun. 20.11.1991. 429-XII-son. /https://lex.uz/docs/140894
2. O'zbekiston Respublikasining «Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida»gi Qonuni, 14.09.2016. O'RQ-406-son. /https://lex.uz/docs/3026246
3. Yoshlarga oid davlat siyosati samaradorligini oshirish va O'zbekiston yoshlar ittifoqi faoliyatini qo'llab-quvvatlash to'g'risida. 05.07.2017. PF-5106-son. /https://lex.uz/docs/3255680
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasining yoshlar masalalari bo'yicha komissiyasini tuzish to'g'risida. 11.03.2020. 167-IV-son. /https://lex.uz/docs/5175895?ONDATE=12.12.2022%2000
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi davlat boshqaruvi akademiyasi qoshidagi yoshlar muammolarini o'rganish va istiqbolli kadrlarni tayyorlash instituti faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida. 14.08.2017. PQ-3206-son. /https://lex.uz/docs/4922152
6. O'zbekiston Respublikasi yoshlar ishlari agentligi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida. 11.09.2020. VM-550-son. /https://lex.uz/docs/4993790
7. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni. 24.09.2020. 637-son. /https://lex.uz/docs/5013007
8. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini «Yoshlarni qo'llab-quvvatlash va aholi salomatligini mustahkamlash yili»da amalga oshirishga oid davlat dasturi to'g'risida. 03.02.2021. PF-6155-son. /https://lex.uz/docs/5260791
9. Kam ta'minlangan va ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar farzandlarini qo'llab-quvvatlashning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida. 30.07.2021. PQ-5204-son. /https://lex.uz/docs/5540980
10. Yetim bolalar va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni tarbiyalashning tubdan yangilangan tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida. 09.08.2021. PQ-5215-son. /https://lex.uz/docs/5570968
11. Yetim bolalar va ota-ona qaramog'idan mahrum bo'lgan bolalarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashning yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida. 09.08.2021. PQ-5216-son. /https://lex.uz/ru/docs/5569689

12. "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". 19.01.2022, PQ-92-son. /<https://lex.uz/uz/docs/5831865>
13. Yoshlar muammolarini o'rganish va hal etish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida. 07.06.2022. VM-312-son. /Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 07.06.2022 y., 09/22/312/0493-son.
14. O'zbekiston Respublikasi aholisini ijtimoiy himoya qilish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida. 25.07.2022. PF-175-son. /Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 26.07.2022 y., 06/22/175/0676-son.